

EDIČNÍ POZNÁMKA EBII

Výběrová edice dokumentů *Edvard Beneš, Němci a Německo 2/I, II* tvoří druhý svazek projektu Grantové agentury ČR (č. P410/10/1273). Vzhledem k velkému množství dokumentů jej bylo nutné rozdělit do dvou dílů. Díl 2/I zahrnuje dokumenty z let 1919–1928, jež zachycují první desetiletí existence Československé republiky, vytváření její mezinárodní pozice i vhledy do vnitropolitické situace, zvláště do problematiky menšin. Díl 2/II sice obsahuje dokumenty vzniklé za pouhých šest let 1929–1935, ale svým rozsahem je přinejmenším srovnatelný s dílem 2/I. Jádrem zařazených dokumentů obou dílů tvoří Benešovy projevy přednesené v československém parlamentu, následné diskuse, záznamy z jeho rozhovorů s evropskými politiky i s českými a zahraničními novináři, zprávy zahraničních diplomatů o rozhovorech s Benešem a Benešem psané cirkulární telegramy určené československým zastupitelským úřadům. Tento základ doplňují Benešovy články publikované v domácím i zahraničním tisku. Díl 2/II obsahuje na rozdíl od dílu 2/I vyšší počet Benešových článků publikovaných v zahraničním tisku k tématům postavení Německa ve střední Evropě, odzbrojení, vztahu Československa a Německa v rámci evropské mírové spolupráce, ale též k německé politické a vojenské expansi. Do druhého dílu 2. svazku byly rovněž zařazeny Benešovy předvolební proslovy pro Československou stranu národně sociální, v nichž akcentoval zejména otázka spolužití Čechů a českých Němců.

Období od roku 1929 do roku 1935, tedy do volby Edvarda Beneše prezidentem (18. 12. 1935), které zachycuje druhý svazek druhého dílu edice, je ve vztahu k Němcům a Německu charakterizováno především rostoucím napětím na československé vnitropolitické scéně (posílení německého negativismu a volební úspěch SdP v parlamentních volbách v 19. 5. 1935), zhoršující se hospodářskou i sociální situací v důsledku světové hospodářské krize a v oblasti vztahů s Německem především koncem Stresemannovy éry, vypuknutím politické krize v Německu (Brüningovy prezidiální kabinet) a nástupem nacionálního socialismu v roce 1933. Tento vývoj vedl ke krizi v mezinárodních vztazích, která popřela řadu předchozích úspěchů v oblasti tvorby poválečného řádu v Evropě (odchod Německa ze společnosti národů v roce 1933) a vedla i k porušení některých ustanovení smluv jako například znovuzavedení branné povinnosti v Německu v roce 1935.

Úkolem edice je ve sledovaném období zdokumentovat vývoj Benešových názorů na problematiku integrace „českých“ Němců v rámci společenského, kulturního a politického života v Československé republice, na jeho vztah k Německu a také v obecnější rovině zachytit jeho pojetí řešení národnostní otázky v ČSR.

Zařazené publikované i nepublikované dokumenty jsou převážně úřední provenience. Četnost a povaha materiálů ukazuje široký záběr Benešových aktivit, které vyvíjel po celé zkoumané období ve funkci ministra zahraničních věcí.

Archivy v ČR

Výzkum probíhal v **Archivu Ústavu T. G. Masaryka**, v němž je uložena velká část osobní písemné pozůstalosti Edvarda Beneše a T. G. Masaryka. Heuristika byla prováděna především v částech EB I, EB III, EB IV/1 a IV/2, ve kterých jsou uchovány Benešovy rukopisy a strojopisy vědeckých i žurnalistických prací, korespondence osobní i úřední povahy, memoranda a zprávy, přehledy o činnosti, deníkové a stenografické záznamy, překlady článků, záznamy z jednání apod.

V **Archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky** byly prostudovány fondy Telegramy odeslané, Telegramy došlé, Kabinet ministra, Kroftův archiv, Malá dohoda a především fondy III. sekce. Dále byla pozornost věnována Soukromému archivu Edvarda Beneše. Uvedené fondy obsahují články, výstřižky z domácího i zahraničního tisku o Edvardu Benešovi, Benešovy projevy, záznamy z rozhovorů, korespondenci apod.

V **Archivu poslanecké sněmovny České republiky** byla pozornost věnována strojopisným záznamům Benešových proslovů přednesených v rámci plenárních zasedání poslanecké sněmovny a senátu či při jednáních zahraničního a rozpočtového výboru poslanecké sněmovny a zahraničního výboru senátu. Do edice byly rovněž zahrnuty některá vystoupení Edvarda Beneše v zahraničním výboru poslanecké sněmovny v diskusích nad jeho expozé. Dokumenty jsou uloženy v následujících fondech: Revoluční národní shromáždění ČSR 1918–1920 a Národní shromáždění ČSR 1920–1939, (PS I 1920–1925; PS II 1926–29; PS III 1929–1935).

Důležitým zdrojem informací byl též výstřižkový archiv k osobnosti Edvarda Beneše uložený v **Národním archivu** obsahující články z domácího a zahraničního tisku, Benešovy

publikované proslovy, úvahy, rozhovory apod. Kromě toho byl zpracován fond Předsednictvo ministerské rady – materiály z let 1919–1935. V něm byly prostudovány na mikrofilmech uložené stenografické zápisy z jednotlivých zasedání vlády a vybrány dokumenty týkající se tématu edice.

Archiv Kanceláře prezidenta republiky Praze fondy D (běžné spisy) 1919–1935, T (tajné) 1921–1935, O (protokol, osobní) 1919–1935, se též staly zdrojem relevantních dokumentů. Jedná se o zápisy z rozhovorů a audiencí (u TGM, ale především přijetí a rozhovory u kancléře Přemysla Šámala, resp. Šámalovy rozhovory na „sousedním“ MZV), kde byly zaznamenány přímé výroky Edvarda Beneše, jeho osobní pokyny atd.; Benešovy telegramy/hughesogramy TGM resp. kancléři Šámalovi; dále pro memoria (zápisy pro paměť, vesměs z pera kancléře Šámala či jiných úředníků KPR či MZV) a zápisy z různých jednání a zahraničních cest Edvarda Beneše, které se posílaly z MZV do KPR na vědomí; zpravodajské informace z příslušného odboru MZV; výstřižky z novin s citáty Beneše; parlamentaria (tisky s texty zahraničněpolitických exposé Edvarda Beneše atd.).

V **Archivu Národního muzea** v Praze, v němž je uložena další část Benešovy písemné pozůstalosti, byly zpracovány fondy Edvard Beneš a Hana Benešová podstatné pro téma edice, které tematicky doplňují dokumenty uložené v AÚTGM. Jsou to především Benešova tištěná memoranda, edice proslovů a korespondence.

Archivy v zahraničí

Pramenný výzkum byl kromě České republiky realizován též v archivech ve Velké Británii, Francii, Švýcarsku, Německu a v Rakousku.

Ve Velké Británii byl relevantní materiál prostudován v archivu Cambridge University Library (Viscount Templewood Papers), Churchill Archives Centre Cambridge (The Papers of Leopold Amery, The Papers of Aubrey Leo Kennedy, The Papers of Sir Edward Spears), School of Slavonic and East European Studies London (Seton-Watson Papers, Jan Masaryk Papers, Karel Lisický Papers) nebo v British Library London (Wickham Steed Papers). Dále byly v Británii prostudovány materiály v The National Archives London (zejména FO 371: Foreign Office, general correspondence, Czechoslovakia, Germany, Austria atd.), v nichž je k dispozici obsáhlá diplomatická komunikace, zprávy politiků a diplomatů o rozhovorech s Edvardem Benešem, včetně situačních analýz.

Ve Francii probíhal pramenný výzkum v archivech Ministerstvo zahraničních věcí – **Archive du ministère des Affaires étrangères** (AMAE – Paříž) a **Archive du ministère des Affaires étrangères**, pobočce Nantes – CADN (Centre d'Archive de Nantes). Ministerstvo zahraničních věcí – **Archive du ministère des Affaires étrangères** (AMAE – Paříž) fond Archive de l'armée de terre (oddíl archive de la guerre 1872–1919, oddíl Tchecoslovaques en Sibérie; oddíl Tchecoslovaques engagés dans l'armée française et américaine; oddíl Secretariat général de la conférence de paix; oddíl Bulletin d'informations du Second bureau – Bureau slave de l'Etat major) Conference de la paix et des ambassadeurs; fond la guerre 1914–1918 (oddíl Autriche-Hongrie-mouvement national tcheque); fond Serie A Paix 1914–1920, Fond Conference de la paix-recueil des actes 1918–1932; fond Z – affaires diplomatiques Europe – Tchecoslovaquie, 1918–1940 (Archive de Paris). Pozornost byla dále věnována **Archive du ministère des Affaires étrangères**, pobočce Nantes – CADN (Centre d'Archive de Nantes). Zde byly prostudovány následující fondy: 54PO/1 – Versement des archives rapatriés de l'ambassade de France à Prague. 1918–1940 obsahující aktový materiál, především telegramy francouzských vyslanců z Prahy a dalších diplomatických postů ve Střední Evropě obsahující parafráze či autentické části rozhovorů vyslanců s ministrem a později prezidentem Benešem, různá informativní memoranda a rozbory zahraničního tisku.

V ženevském **Archive de la Société des Nations při OSN** byly zpracovány následující fondy: plenární shromáždění SN, Registre général (R), 1. období 1919–1927 Sekce 41 – minorités a Section files (S), mimořádné složky, politická situace ČSR 1934–1947.

V **Německu** byla heuristika provedena především v archivech: v Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes Berlin (např. složky Politische Abteilung II Österreich; Politische Abteilung II Tschechoslowakei a Politische Abteilung IV, Tschechoslowakei; dále též Geheimakten; Akten des Staatssekretärs; Büro des Staatssekretärs; Büro des Reichsministers; Akten-Verzeichnis der Deutschen Gesandtschaft Prag; Politische Abteilung; Geheime Reichssachen atd.). Rovněž byly studovány fondy Bundesarchivu v Berlíně, mj. Reichslandbund nebo Pressearchiv.

V USA byl v **Hoover Institution Archives Stanford** zkoumán osobní fond Štefana Osuského.

V Rakouském státním archivu – **Österreichisches Staatsarchiv – Archiv der Republik** byl zpracován fond: Neues Politisches Archiv (NPA), Gesandtschaft Prag. V něm stojí za

pozornost především politické zprávy rakouského vyslance v Československu Ferdinanda Marka, který působil v Praze během celého meziválečného období a v řadě zpráv informoval o rozhovorech s Edvardem Benešem.

Tisk, edice, literatura

Důležitým informačním zdrojem dokumentujícím Benešovu činnost jsou periodika. Pro sledované období byl – s přihlédnutím k již publikovaným edicím Benešových projevů a článků – procházen československý denní tisk, zvláště s ohledem na potřeby vypracování poznámkového aparátu. V zahraničním tisku se též podařilo dohledat několik prezidentových interview, respektive jejich publikovaných verzí.

Při editování bylo přihlíženo k dosavadním k dobovým a moderním edicím a k odborným publikacím. Z dobových edic Benešových proslovů přednesených v Národním shromáždění jsme pracovali především s následujícími tituly: *Zahraniční politika a demokracie*, Praha: Ministerstvo školství a národní osvěty, 1923, *Pět let zahraniční politiky československé*, Praha: Orbis, 1924, *Problémy nové Evropy a zahraniční politika Československá. Projevy a úvahy z r. 1919–1924*, Praha: Melantrich, 1924 a *Boj o mír a bezpečnost státu. Československá zahraniční politika v projevech 1924–1933*, Praha: Orbis, 1934. Z moderních historických edic připomínáme: Jindřich DEJMEK (ed.), *Edvard Beneš, Cirkulární telegramy 1920–1935*, Praha 2002, Jindřich DEJMEK – František KOLÁŘ (eds.). *Dokumenty československé zahraniční politiky*. Sv. A III/1. *Československo a vznik Malé dohody*. (4. 6. 1920 až 10. 6. 1921), Praha 2004, Jindřich DEJMEK – František KOLÁŘ a kol. *Československo na pařížské konferenci 1918–1920*, sv. I, (listopad 1918 – červen 1919), Praha: Ústav mezinárodních vztahů, Karolinum, Historický ústav AV ČR, 2001, Kolektiv editorů NA, *Katalog a rejstříky k protokolům schůzí vlád z fondu Předsednictvo ministerské rady (1919–1935)*, Praha: SÚA, 1974–2002, Jindřich DEJMEK – Jan Němeček, *Československo na pařížské konferenci 1918–1920*, sv. II, (červen 1919 – červen 1920), Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, Jindřich DEJMEK, *Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata, část 1, Revolucionář a diplomat (1884–1935)*, Praha: Karolinum, 2006.

Dále byly využity cizojazyčné edice:

Britské: *Documents on British Foreign Policy 1919–1939*, Ser. II. Vol. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 16, London 1946–1977.

Francouzské: Jean-Claude MONTANT (sous la dir.), *Recueil des actes de la Conference*. Tome IV. *Commissions de la Conference – Commission des affaires tcheco-slovaques*; Tome V. *Traités avec les Puissances ennemies, négociations et signatures*, Paris 1922–1935, Jean-Claude MONTANT (sous la dir.), *Documents diplomatiques français. 1914–1916*, Tome I–III, Paris 1999–2004, Christian BAECHLER, (sous la dir.), *Documents diplomatiques français, Série: 1920–1932*, vol. 1 (1920) – vol 11. (1924), Paris 1965–2012, Pierre RENOUVIN (sous la dir.), *Documents diplomatiques français, Série: 1932–1935*, t. I (9 juillet-14 novembre 1932) – t. XIII (16 octobre-31 décembre 1935), Paris 1976–2006 a Pierre RENOUVIN – Jean-Baptiste DUROSELLE (eds.), *Documents diplomatiques français 1936–1939*, tome I, III, VII, X, Paříž 1963, 1966, 1972, 1976.

Německé: Manfred ALEXANDER (ed.), *Deutsche Gesandtschaftsberichte aus Prag. Innenpolitik und Minderheitenprobleme in der Ersten Tschechoslowakischen Republik*. Teil I–4, München: Oldenbourg, 1983–2009, *Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918–1945. Aus dem Archiv des Auswärtigen Amts*, Serie A: 1918–1925, Band I–XIV, Serie B: 1925–1933, Band I XXI, Serie C: 1933–1937, Band I–VI., Baden-Baden: Imprimerie nationale /Frankfurt a. M./, Baden-Baden: Keppeler-Verlag, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1950–1995.

Rakouské: Klaus KOCH, Walter RAUSCHER, Arnold SUPPAN (eds.), *Außenpolitische Dokumente der Republik Österreich 1918–1938*. Bd. 1–8, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1993–2009.

Metodickým východiskem pro nás byly *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*.¹ Kritérium výběru dokumentů bylo dáno tématickým zaměřením edice. Primárně byly zařazeny dokumenty, jejichž autorem byl Edvard Beneš (např. dok. č. [stat' v *Lidových novinách* z 30. 9. 1919] nebo dok. č. ... [*Venkov*, 16, 1921, č. 302, 25. 12., s. 1]), především projevy, články a interview, dále záznamy z jednání, korespondence, případně pokyny, instrukce a cirkulární telegramy. V tomto období lze nalézt nepodepsané i podepsané Benešovy texty, jež publikoval v denním českém, slovenském a zahraničním tisku.

¹ Ivan ŠTOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*. Praha 2002.

Dále jsme zařadili i texty dalších původců, které přinášejí (byť zprostředkovaně) názory Edvarda Beneše, vyslovené nejčastěji v osobním rozhovoru, při audienci nebo při přípravě interview, eventuálně jsou zaznamenány ve formě prezidentových instrukcí či pokynů. I když jsme si vědomi možných posunů v autentičnosti Benešových vyjádření, jsou to texty natolik zajímavé, že je uveřejňujeme. Uvědomovali jsme si také jistou pojmovou komplikovanost tématu (Německo, čeští Němci, říšští Němci, rakouští Němci). Zařazujeme též sérii cirkulárních telegramů zasílaných ministrem zahraničních věcí Edvardem Benešem v průběhu sledovaného období československým zastupitelským úřadům, v nichž informoval o aktuální situaci na jednotlivých konferencích (Janov, Ženeva, Locarno atd.); v některých tlumočil názory a postoje prezidenta republiky. Některé texty se dotýkají problematiky českých, říšských, event. rakouských Němců a Německa či řešení národnostních otázek pouze částečně, jsou však editovány vzhledem k doplnění celkového kontextu. Konečný výběr však musel nutně zohlednit jak velké množství relevantních materiálů, tak i výpovědní hodnotu, reprezentativnost, nebo i současnou dostupnost příslušných dokumentů.

Dokumenty, publikované i nepublikované, jsou řazeny chronologicky a průběžně číslovány. Dokumenty jsou publikovány v jazyce originálu. Pokud byl u cizojazyčných textů v archivu dohledán český překlad, je připojen v textové poznámce. Zároveň byla dodržována výchozí zásada určující, že originál dokumentu (prvopis) má vždy přednost před jeho dalšími dochovanými formami (průklep, průpis). Pokud se nedochoval originál, byl v edici použit text kopie (průklep, průpis), jež vznikla současně s originálem. Jen v těch případech, kdy nebyla nalezena ani kopie dokumentu, stal se základním dokumentem opis. U publikovaných dokumentů byl pro nás primární publikovaný text. Pouze v případě značného rozdílu mezi uveřejněnou a archivní verzí vybíráme obsažnější text a komentujeme tuto skutečnost v textové poznámce. Uvádíme i další přetisky publikovaných textů (mnohdy pouze výtahy), pokud je bylo možné dohledat. Pokud byl tentýž text s drobnými změnami publikován znovu, zařazujeme jej jen s ohledem na jeho význam či na jeho působení na zahraniční veřejnost.

Přepis dokumentů byl prováděn v souladu s pravidly pro přepis historických textů. Texty dokumentů byly transkribovány a upraveny podle současné jazykové normy. Zjevné písařské chyby, nedostatky v interpunkci a pravopisné chyby byly opraveny. V zásadě se při přepisu užívala v současné době platná pravopisná norma, pouze odchylky od dobových zvyklostí či zvláštnosti v textu byly ponechány v původní podobě. Běžné písařské a tiskové chyby jsme opravovali bez vyznačení. Stylistické, věcné chyby a prohřešky proti jazykové normě či

logice věty byly ponechány v původní podobě s upozorněním, a to buď v textu znakem [!], nebo ve formě textové poznámky.

V češtině zavedené a běžně užívané zkratky nebo zkrácená slova jsme nerozepisovali (*mezin., p., pí, posl., RČS, sen., SHS*), pouze jsme sjednotili jejich psaní s přihlédnutím k současným pravidlům: např. a. j. > *aj.*, a. t. d. > *atd.*, a. t. p. > *atp.*, na př. > *např.*, t. j. > *tj.*, t. z. v. > *tzv.* Zkratku Dr., Dra., dru. sjednocujeme na *dr.*, 20letých na *dvacetiletých*, 70ti milionový > *sedmdesáti milionový*. Jen v těch případech, kdy zkratka nebyla jednoznačná a mohla by se číst v několika významech, byla podle kontextu rozepsána v hranatých závorkách (např. event. > *event[uálně]*, hlav. > *hlavní/ho*, národnost. > *národostní/ch*, resp. > *resp[ektive]*, zahr. věcí > *zahr[aničních] věcí*).

Psaní vlastních jmen v českých i cizojazyčných textech kolísá především u místních a zeměpisných názvů. Jejich původní tvar přepisujeme dle v současnosti platné pravopisné normy (Jugoslavie, Jihoslavie > *Jugoslávie*, Poruří > *Porúří*, Bagdad > *Bagdád*, Sudan > *Súdán*, Karthago > *Kartágo*, Saarsko > *Sársko* atd.). Nesprávné psaní zeměpisných názvů jsme sjednotili a opravili bez vyznačení (např. Atheny > *Athény*, Gdánsk, Gdansk > *Gdaňsk*, Itálie > *Itálie*, Rjeka > *Rijeka*).

U jmen osob jsme opravovali zjevné písařské chyby bez vyznačení, na větší omyly v psaní případně upozorňujeme v poznámce. Různé formy psaní osobních jmen (Vilém, Wilhelm, Guillaume) ponecháváme bez zásahu.

Psaní interpunkce, malých a velkých písmen jsme upravili podle v současnosti platné pravopisné normy (např. Střední Evropa > *střední Evropa*; Československá Národní Rada > *Československá národní rada*, Pozemkový Úřad > *Pozemkový úřad*; Společnost Národů > *Společnost národů*, Francouzsko-německá Společnost > *Francouzsko-německá společnost*; Národní Listy > *Národní listy*). Stejně tak přepisujeme zdvojené souhlásky v psaní slov cizího původu (např. afféra, affaire > *aféra*, alliance > *aliance*, arrondovat > *arondovat*, klassicky > *klasicky*, professor > *profesor*, aplikovat > *aplikovat*, massy > *masy* atd.). Obdobně jsme upravili psaní s, z / se, ze uprostřed slova, včetně psaní předpon (rekvisice > *rekvizice*, skandalisovat > *skandalizovat*, sesměšňuje > *zesměšňuje*, ztrávili > *strávili* atd.) a přeložek (s vysokého hlediska > *z vysokého hlediska*; se stanoviska > *ze stanoviska*, s jara > *z jara* atd.). Dále jsme přizpůsobili v současnosti platné jazykové normě psaní z, s (např. zblížení > *sblížení*) a přípony –ism (bolševism > *bolševismus*, cynism > *cynismus*, fašism > *fašismus*,

komunism > *komunismus* atd.), stejně tak infinitivy zakončené na –ti –t; výrazy (např. neloyální > *neloajální*, oktroy > *oktroj*, oficielní > *oficiální*, rozpjatí > *rozpětí*, prakse > *praxe*, eventuelní > *eventuální*, materielní > *materiální*, prestýž > *prestiž* atd.) a psaní th – t (např. metoda > *metoda*, theorie > *teorie*, thesaurace > *tezaurace*, these > *teze*).

Pravidlům jsme přizpůsobili též psaní příslovečných spřežek (např. konec konců > *koneckonců*, do podrobna > *dopodrobna*, k vůli > *kvůli*, ku předu > *kupředu*, na vzájem > *navzájem*, z počátku > *zpočátku*) a spojovníků (mezinárodně-právním > *mezinárodněprávním*). Sjednotili jsme rovněž nestandardní a kolísavé psaní kvantity samohlásek (např. disciplína > *disciplína*, forum > *fórum*, nota > *nóta*, radio > *rádio*, genius > *génius*).

V textech psaných francouzsky byly opraveny zjevné chyby a překlepy, zejména v akcentním znaménku e > è (např. probléme > *problème*, tchéques > *tchèque*) a ve zdvojených souhláskách (např. programe – *programme*). Dále bylo sjednoceno psaní zeměpisných názvů (např. Tchéco-Slovaquie > *Tchécoslovaquie*, Yougo-Slavie > *Yougoslavie*). Při úpravách bylo též přihlédnuto k pravidlům francouzského pravopisu (les tchécoslovaques > les Tchecoslovaques). Jména osob byla ponechána ve francouzské transkripci (Osusky, Osudsky, Osouski – Osuský; Hodza – Hodža; Benes, Benès – Beneš atd.).

V anglicky psaných textech byly opraveny zjevné chyby (např. enybled > *enabled*; unpatalleled prestige > *unparalleled prestige*) a zeměpisné názvy (např. Roumania > Romania). Jména osob byla ponechána v transkripci německé a anglické (např. Benes, Benesh, Benesch – Beneš). V německy psaných textech byly sjednoceny zeměpisné názvy (např. Čechoslovakei > *Tschechoslowakei*, Čechen > *Tschechen*, Čechoslovaken > *Tschechoslovaken*), starý pravopis byl nahrazen přehláskou, což odpovídá současnému jazykové úzu (např. Auesserungen > *Äusserungen*, praeciser > *präziser*, uebrigens > *Übrigens*, Uebergewichte > *Übergewichte*, Ueberzeugung > *Überzeugung*, Oesterreich > *Österreich*, ueber > *über*) a zkratku u. jsme rozepisovali u. > und, zkratku d.h. jsme ponechali v původní, nerozepsané podobě. Následující zkratky jsme upravili podle současné německé jazykové normy (např. vergl. > *vgl.*, bezw. > *bzw.*). Osobitý způsob psaní Edvarda Beneše *fascistische* přepisujeme dle současného úzu německého jazyka *faschistische*.

Podtržený nebo jinak zvýrazněný text (kurzívou či prostrkaným písmem) převádíme jednotně do kurzívy. Názvy novin a časopisů též uvádíme v textu kurzívou.

Formuláře dokumentů, např. záhlaví a adresa, nepublikujeme. Údaje v nich obsažené jsou zachyceny v záhlavní anotaci a v textových poznámkách. Na vlastnoruční podpis autora u strojopisu upozorňujeme. U dokumentů, jež se publikují ve zkráceném znění, jsou všechny vypuštěné pasáže vyznačeny v textu grafickým znakem pro vypuštění textu [...] a v textové poznámce se stručně charakterizuje obsah vypuštěné části.

Ediční zpracování dokumentů zahrnuje pramennou a historickou kritiku. Dokumenty jsou opatřeny vědecko-kritickým a informačním aparátem (záhlaví, údaje o uložení a vnější popis dokumentů). Výsledky další pramenné a textové kritiky dokumentů jsou zachyceny v textových poznámkách. Ty jsou značeny písmeny latinské abecedy a jsou použity především pro vyznačení poznámek na dokumentu, podtržení a autorské vpisky, překlad a objasnění významu některých cizojazyčných, zastaralých či dnes málo srozumitelných výrazů, případně pro upozornění na další varianty téhož textu či textové odchylky. Textové poznámky jsou vypracovány zvlášť pro každý dokument edice. Rozšiřující informace a výsledky historické kritiky obsahu, bibliografické údaje nebo identifikace osob jsou zpracovány ve věcných poznámkách. Ty jsou značeny arabskými číslicemi a řazeny za každým dokumentem. Věcné poznámky jsou vypracovány s ohledem na všechny editované dokumenty, jsou proto vzájemně provázány. V záhlaví dokumentu se uvádí datum dokumentu, místo jeho vzniku, označení druhu písemnosti, jméno původce, popř. adresáta a stručné zachycení obsahu publikované písemnosti.

Datace odkazuje na datum uvedené na dokumentu. Pokud dokument není datován, bylo datum určeno na základě pramenné a historické kritiky a údaje se pak uvádějí v hranatých závorkách. Místo vzniku dokumentu se určuje podle údajů uvedených na dokumentu. Chybnou dataci vysvětlujeme v textové poznámce. Pokud je datační formule součástí textu (např. v dopise), publikujeme ji v nezměněné podobě.

Za každým dokumentem je odkaz uvádějící u nepublikovaných dokumentů místo uložení, formu dochování a způsob vyhotovení, u publikovaných pak bibliografický záznam. U dokumentů, které již byly publikovány v edicích vědeckého charakteru, uvádíme odkazy na příslušné edice.

Pokud se týká formy dochování, archivní dokumenty jsou označeny jako originály, kopie, koncepty a opisy. Za originál považujeme prvopis (rukopis, strojopis) písemnosti, za kopii označujeme dokumenty vzniklé současně s originálem (průpis, průklep) a za opisy dodatečně

vzniklé dokumenty. Jako koncepty označujeme verze dokumentů, které sloužily jako podklad pro napsání konečné verze, originálu. Uvádíme i způsob vyhotovení, např. strojopis, rukopis apod. Edice je kromě edičního a historického úvodu vybavena dalším vědecko-informačním aparátem: rejstříkem osob, seznamem použitých zkratk, cizojazyčným resumé a soupisem anotovaných dokumentů v české a anglické verzi.

Na edičním zpracování cizojazyčných textů se podíleli Eva Hajdinová-Kalivodová a Josephine Polak (francouzština), John Comer (angličtina) a Egbert Thümmel (němčina). Děkujeme též náležitě recenzentům doc. Janě Čechurové a dr. Jindřichu Dejmkovovi za cenné podněty a připomínky k textu, Miladě Hartlové za technické zpracování knihy a Milaně Čechurové za jazykovou korekturu. Děkujeme také všem kolegům knihovníkům a archivářům, kteří nám vycházeli vstříc. Za nevšední ochotu a pochopení děkujeme zvláště mgr. Štěpánu Gilarovi z Archivu Ministerstva zahraničních věcí a dr. Heleně Kokešové z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR. Naše poděkování patří i kolegům z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR Vojtěchu Kesslerovi, Pavlu Horákovi, Miroslavu Kunštátovi a Vítězslavu Sommerovi.

Eva Hajdinová, Ota Konrád a Jana Malínská